

Vaccinatiepas voor café geen discriminatie

Ongelijke behandeling mag, onder voorwaarden, schrijven *Roland Pierik* en *Marcel Verweij*.

Nu in Frankrijk ongevacineerden uit de horeca en culturele instellingen worden geweerd en minister De Jonge van Volksgezondheid (CDA) gesuggerend heeft dat dit beleid in Nederland mogelijk ook in het verschiet ligt, is de Nederlandse discussie over het vaccinatiepaspoort losgebarsten. De term #gezondheidsapartheid was dagenlang trending op Twitter: 'Dit is discriminatie!'

Maar niet elke vorm van onderscheid maken is meteen discriminatie. Autorijden is voorbehouden aan bezitters van een rijbewijs, en die mensen mogen alleen achter het stuur kruipen als ze niet te veel gedronken hebben. Is dat discriminatie? Nee, dit soort onderscheid valt goed te rechtvaardigen vanuit de verkeersveiligheid. Op dezelfde manier zijn vaccinatiepaspoorten goed te rechtvaardigen vanuit het idee van bescherming van de volksgezondheid.

Een coronapaspoort zorgt onmiskenbaar voor ongelijke behandeling: wie in Frankrijk een vaccinatiebewijs, negatieve test of herstelbewijs kan overleggen mag wel het café of het museum binnen, wie dat niet kan mag dat niet. Maar is dat onrechtvaardig? In het Nederlandse gelijkebehandelingsrecht, waarin artikel 1 van de Grondwet, het discriminatieverbod, wordt uitgewerkt, is vastgelegd in welke gevallen je onderscheid mag maken, en wanneer niet.

Dat onderscheid maken kan behalve direct (sollicitanten uitsluiten op grond van leeftijd) ook indirect zijn, als een maatregel een bepaalde groep niet direct uitsluit maar indirect treft. Iemand die in krantenadvertentie zijn huis alleen wil verhuren aan 'traditionele koppels' zal daarmee homoseksuele koppels uitsluiten. Ook dat is verboden.

Vaak komt het 'indirect onderscheid' maken erop neer dat een groep met een bepaalde godsdienst of levensovertuiging bijzonder getroffen wordt. Dan treedt de rechter op. Een eerste probleem voor tegenstanders van een vaccinatiepaspoort is dat het niet evident is dat zo'n paspoort mensen met een bepaalde godsdienst of levensovertuiging discrimineert. De wens om je niet te laten vaccineren, omdat je de medische consensus verwerpt dat vaccins veilig en effectief zijn, geldt volgens een recente uitspraak van het Europese Hof (Vavricka) niet als een levensovertuiging. Het is, in vergelijking met bijvoorbeeld een religieuze weigering, onvoldoende ingebed in een omvattende en samenhangende visie op het leven.

Het maken van een indirect onderscheid is niet verboden als dit objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel voldoen aan de eisen van passendheid, subsidiariteit en proportionaliteit.

En het onderscheid tussen gevaccineerden en ongevaccineerden

dient een legitiem doel: het voorkomen van Covid-19-besmettingen in de samenleving en het voorkomen van overbelasting van ziekenhuizen. De Deltavariant is zo besmettelijk dat als discotheken en andere plekken waar afstand houden onmogelijk is weer opengaan voor iedereen, opnieuw veel ongevacineerden zullen worden besmet. Een deel daarvan zal langdurige verschijnselen krijgen (long covid) en sommigen zullen op de IC terecht komen. De Covid-19-patiënten die nu de Nederlandse ziekenhuizen binnenkomen zijn nagevoeg allemaal ongevaccineerd.

En ja, ook gevaccineerden kunnen anderen besmetten, maar de kans daarop is in ieder geval bij de Alfavariant van het virus veel kleiner dan aanvankelijk werd gevreesd. Als dit straks ook blijkt te gelden voor de Deltavariant, kan de overheid de teugels veel eerder laten vieren voor gevaccineerden dan voor niet-gevaccineerden.

Al is er dan geen sprake van onterechte discriminatie, deze ongelijke behandeling blijft pijnlijk, en zal ook niet verder mogen gaan dan strikt noodzakelijk is. Naast een vaccinatiebewijs kan ook een negatieve testuitslag volstaan, al is het begrijpelijk dat de overheid die testen niet oneindig blijft financieren.

We weten nu niet wat het virus en de vaccinatie ertegen voor de toekomst in petto heeft. Mocht er ooit robuuste groepsbescherming ontstaan, waardoor de ongevaccineerden voldoende indirect worden beschermd door de hoge vaccinatiegraad, dan is het niet langer rechtvaardig om aan het onderscheid vast te houden. Anderzijds, mocht er een nieuwe virusvariant komen waarbij gevaccineerden het virus even makkelijk doorgeven als niet-gevaccineerden, is het onderscheid tussen beide groepen ook niet meer relevant.

Maar voor nu geldt: zodra duidelijk is dat vaccinatie de kans op infectie met de heersende Deltavariant duidelijk vermindert, is het gerechtvaardigd om het vaccinatiebewijs in te voeren. Burgers zijn en blijven vrij om het vaccin te te weigeren. Maar keuzes hebben hun consequenties. Om Covid-19 in te dammen, mag de overheid in specifieke gevallen ongevaccineerde mensen weigeren op plaatsen waar het virus zich snel in een grotere groep zou kunnen verspreiden.

Roland Pierik

is universitair hoofddocent rechtsfilosofie (UvA) en

Marcel Verweij

is hoogleraar filosofie (WUR).